

УДК 651.4

М.Г. Якубовська

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ОТРИМАННЯ ДЕРЖАВНИХ ЛІЦЕНЗІЙ УКРАЇНСЬКИХ КАБЕЛЬНИХ ТЕЛЕСТУДІЙ

У статті аналізуються особливості документаційної підготовки до отримання державних ліцензій на мовлення українських кабельних телестудій.

Ключові слова: документація, ліцензування, Закони України, телебачення, комунальні ЗМІ.

Успішна діяльність телебачення і радіомовлення залежить як від рівня розвитку технічних можливостей, широти обхвату мовленням населення країни, високої якості програм, заснованих на достовірній інформації, так і від належним чином та своєчасно організованої документаційної підготовки до отримання державних ліцензій на мовлення. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення специфіки документно-інформаційного забезпечення нормативно-правових основ діяльності некомерційного телебачення в умовах ринкових відносин.

Ліцензія на мовлення є єдиною законною підставою для здійснення певного виду мовлення та використання каналу мовлення багатоканальної кабельної телемережі (мереж мовлення(кабельного) [8, ст.27.]. Ліцензія на мовлення - документ державного зразка, який видається Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення та засвідчує право ліцензіата відповідно до умов ліцензії здійснювати мовлення, використовувати канали мовлення багатоканальних телемереж. Ліцензія — у підприємстві дозвіл на окремий вид діяльності, який видається уповноваженими державними органами [11, 43].

Згідно Закону України «Про телебачення і радіомовлення», розділу III про «Розвиток національного телерадіоінформаційного простору, ліцензування мовлення та державної реєстрації суб'єктів інформаційної діяльності в галузі телебачення і радіомовлення», створення та розвиток каналів мовлення, мереж мовлення та телемереж, які передбачають використання радіочастотного ресурсу України,

відбувається за *Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору*, що є нормативно-правовим документом, який розробляється Національною радою і затверджується її рішенням, відповідно до вимог цього Закону.

За Законом України, видача ліцензій на мовлення здійснюється на конкурсних засадах (за результатами відкритих конкурсів) або без конкурсів (за заявковим принципом). На конкурсних засадах здійснюється видача ліцензій на ефірне мовлення та багатоканальне мовлення з використанням радіочастотного ресурсу. Без конкурсів здійснюється видача ліцензій на супутникове, проводове та кабельне мовлення. На підставі Плану розвитку Національна рада визначає конкурсні умови та оголошує конкурси на отримання ліцензій на мовлення за реєстраційним принципом. План розвитку та будь-які зміни до нього затверджуються рішенням Національної ради в порядку, визначеному Законом України «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» [5].

На підставі рішення про створення каналу мовлення, мережі мовлення або багатоканальної телемережі, яка передбачає використання радіочастотного ресурсу України, Національна рада звертається до органів радіочастотного планування з поданням про розробку *висновків* щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів мовлення в порядку, визначеному Законом України «Про радіочастотний ресурс України» [6], і після надання цих висновків оголошує відповідний конкурс на отримання ліцензії на мовлення. Здійснення мовлення та користуватися каналами мовлення можливо за умови наявності у власників *радіоелектронних засобів* передбачених законом *дозволів на їхню експлуатацію*. Порядок користування радіочастотним ресурсом для потреб телерадіомовлення, забезпечення електромагнітної сумісності, розміщення і експлуатації радіоелектронних засобів мовлення визначається Законом України «Про радіочастотний ресурс України» [6]. Кошти на розробку висновків щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів мовлення, необхідних для передбаченого Планом розвитку, передбачаються в Державному бюджеті України окремим рядком у видатках Національної ради.

Закон України «Про телебачення і радіомовлення» передбачає порядок та зміст ліцензування мовлення. У ліцензії та мовлення

вказуються вид мовлення телекомпанії відповідно до організаційно-технологічних особливостей розповсюдження програм (супутникове; ефірне; кабельне; проводове; багатоканальне). Ліцензія на мовлення видається згідно із заявою. Форма та умови ліцензії на мовлення та на право користування каналів мовлення встановлюються і визначаються Національною радою [8, ст.27; 2], а також законом «Про телебачення і радіомовлення». Ці відомості мають бути відображені у ліцензії та у додатках до неї, що видається телеорганізації, та складають обов'язкові умови ліцензування.

У заяві повинні міститися такі дані:

1. Відомості про засновника(-ів) та власника(-ів) телерадіоорганізації (для юридичної особи - назва, юридична адреса, банківські реквізити, для фізичної особи - прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, громадянство, адреса), відомості про розподіл статутного фонду.
2. Відомості про особовий склад керівних та наглядових органів телерадіоорганізації: керівник організації, склад ради директорів, склад наглядової ради тощо (для кожної з осіб - прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, громадянство, адреса).
3. Назва організації, її юридична адреса, банківські реквізити, контактні телефони та інші вихідні дані (логотип, позивні, емблема тощо).
4. Місцезнаходження телерадіоорганізації; юридична та фактична адреси організації.
5. Програмна концепція мовлення телерадіоорганізації, в якій вказуються частка ефірного часу, коли мовлення ведеться державною мовою (відповідно до Закону «Вживання мов в інформаційній діяльності телерадіоорганізацій»), частка програм власного виробництва; мінімальна частка національного аудіовізуального продукту; максимальна частка аудіовізуальної продукції іноземного виробництва; максимальні обсяги ретрансляції та орієнтовний перелік (за жанрами) програм та передач, які передбачається ретранслювати; жанровий розподіл програм та передач. Основу програмної концепції мовлення телерадіоорганізації мають становити такі передачі: інформаційно-аналітичні та публіцистичні; культурно-мистецькі; науково-просвітницькі; розважальні [8, ст.28]. У програмну концепцію мовлення може бути включено ретрансляцію передач, що регулюється Законом України «Про телебачення та радіомовлення» та повинно відповідати вимогам Європейської конвенції про транскордонне

телебачення (994_444). Програми, які ретранслюються мають бути адаптовані до законодавства України (адаптація змісту призначених для ретрансляції програм до вимог законодавства України означає приведення їх у відповідність до окремих Закону України [1; 3; 4; 7; 8].

6. Мова (мови), якою (якими) вестимуться передачі. Цей пункт ліцензії має назву: «Програмна концепція мовлення».

7. Вид мовлення (телевізійне, звукове, телетекст тощо).

8. Територія, на яку передбачається розповсюдження програм чи передач. Залежно від території розповсюдження програм визначається територіальна категорія мовлення та територіальна категорія каналу мовлення або багатоканальної телемережі: загальнонаціональне мовлення - мовлення не менше ніж на дві третини населення кожної з областей України; регіональне мовлення - мовлення на регіон (область, декілька суміжних областей), але менше ніж на половину областей України; місцеве мовлення - мовлення на один чи кілька суміжних населених пунктів, яке охоплює не більше половини території області та закордонне мовлення - мовлення на територію поза межами державного кордону України.

9. Передбачувана аудиторія.

10. Періодичність, час, обсяги та сітка мовлення. Слід помітити, що частотна сітка розраховується (планується) ще до початку виконання проектних робіт, а потім вона повинна бути затверджена. Як правило, на цьому етапі і починаються розбіжності між виконавцями (проектною організацією, що відповідає за частотне планування або проект в цілому), замовником (оператором) і ухвалюючою організацією.

11. Спосіб розповсюдження програм (ефірний, кабельний, ефірно-кабельний, проводовий, супутниковий тощо). Кількість домогосподарств на передбачуваній території розповсюдження програм.

12. Місцезнаходження, частота та потужність передавача.

13. Характеристики каналу мовлення, мережі мовлення, багатоканальної телемережі: для наземного ефірного та мережного мовлення - частота (частоти), місцезнаходження та потужність передавача (передавачів), територія прийому сигналу; для супутникового мовлення - відомості про параметри супутникового каналу мовлення та територію охоплення; для мовлення в багатоканальних телемережах та багатоканального мовлення - оператор

телекомунікацій, що здійснює обслуговування і експлуатацію телемережі, місцезнаходження головної станції багатоканальної мережі, максимальна кількість каналів (ресурс) багатоканальної мережі, територія розташування (прийому) багатоканальної мережі. При цьому враховується, що Законом України забороняється розповсюджувати телерадіопрограми чи передачі на територію, більшу від вказаної в ліцензії Національної ради [8, ст.43, п.3]. На одній території також забороняється розповсюдження наземним ефірним способом однакових за змістом програм [8, ст.43, п.4].

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення встановлює також *пакет нормативних документів*, які телерадіоорганізація додає до заяви про видачу (продовження) ліцензії:

- копії затверджених у встановленому порядку *установчих та статутних документів* телерадіоорганізації як суб'єкта господарювання;
- копію *свідоцтва про реєстрацію* телерадіоорганізації як суб'єкта інформаційної діяльності (в разі наявності);
- орієнтовний *штатний розклад* телерадіоорганізації;
- *програмну концепцію мовлення* відповідно до вимог статті 28 цього Закону;
- підтвердження фінансової спроможності (*банківська гарантія*) здійснення мовлення відповідно до заявленої концепції протягом одного року з моменту виходу в ефір. А також відомості про організаційно-технічні, фінансові, інвестиційні *зобов'язання*, взяті організацією-ліцензіатом під час конкурсного відбору або під час розгляду її заяви Національною радою при отриманні ліцензії на позаконкурсних засадах.

У разі наявності розгалуженої мережі мовлення, значної кількості передавачів, інших вихідних даних телерадіоорганізація вносить їх на окремих бланках як додаток до заяви. Згідно чинному законодавству, вимагання інших документів для видачі (продовження) ліцензії не допускається [8, ст.24].

Суб'єкти господарювання, які мають на меті використання багатоканальних ефірних телемереж, отримують ліцензію провайдера програмної послуги, форми та зміст документації для отримання ліцензії регламентується Положенням про порядок видачі ліцензії провайдера програмної послуги, затвердженого рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення [9]. До них

належить заява про видачу (проводження) ліцензії провайдера програмної послуги; інформація, яка зазначається в ліцензії провайдера програмної послуги та додатках до неї; інформація у табличній формі про програми, які провайдер програмної послуги має намір ретранслювати; загальна концепція пакетування (перелік) програм, придбаних для ретрансляції; заява про видачу дублікату ліцензії провайдера програмної послуги та заява про переоформлення ліцензії провайдера програмної послуги [9].

Для документального забезпечення ліцензування гостро важливим є дотримання організаційно-часових меж. Заява про видачу (продовження) ліцензії на право користування каналами мовлення телерадіоорганізації розглядається і рішення щодо неї приймається у місячний строк з дня її надходження до Національної ради з обов'язковим повідомленням про це рішення заявника [2, ст.14]. Організація-ліцензіат має право розпочати мовлення (кабельне) протягом року з дня набрання ліцензією чинності. Про початок мовлення телерадіоорганізація в десятиденний строк повідомляє Національну раду. Якщо телерадіоорганізація протягом року з часу набрання ліцензією чинності не розпочала мовлення, ліцензія втрачає чинність" [2, ст.17].

У статті 32 «Видача ліцензії на мовлення» [8] вказується, що ліцензія на мовлення видається заявнику на підставі рішення Національної ради про видачу ліцензії не пізніше ніж у десятиденний термін після внесення ним ліцензійного збору, що підтверджується відповідним документом органу Державного казначейства України. У разі, якщо Національна рада прийняла рішення про інший порядок сплати ліцензійного збору, ліцензія видається заявнику не пізніше ніж у тридцятиденний термін після прийняття рішення про видачу ліцензії на мовлення. Кожний ліцензіат має право на продовження строку дії ліцензії на мовлення. Це передбачено законом [8, ст.33]. Для цього необхідно не раніше ніж за 210 днів та не пізніше ніж за 180 днів до закінчення строку дії ліцензії подати до Національної ради заяву про продовження ліцензії на мовлення відповідно до вимог статті 24 цього Закону. Заяву про продовження строку дії ліцензії, подану раніше ніж за 210 днів до закінчення строку дії ліцензії, Національна рада повертає ліцензіату без розгляду протягом п'яти робочих днів з дня її надходження. Рішення щодо заяви про продовження строку дії ліцензії

на мовлення приймається не пізніше ніж за 60 днів до закінчення строку дії ліцензії. Протягом п'яти робочих днів після прийняття відповідного рішення Національна рада письмово повідомляє заявника про результати розгляду його заяви. Копія рішення надсилається або видається. При цьому умови ліцензії не змінюються, крім випадків коли по закінченні строку дії ліцензії відбувається перехід від аналогового до цифрового мовлення в порядку, визначеному статтею 22 цього Закону; необхідність зміни технічних характеристик мовлення зумовлена внесенням відповідних змін до Національної таблиці розподілу радіочастот України та/або Плану використання радіочастотного ресурсу України; умови ліцензії не відповідають вимогам закону; зміни умов ліцензії запропоновані ліцензіатом і підтримані Національною радою. Ліцензія на мовлення з продовженим строком дії вручається ліцензіату Національною радою не раніше ніж в останній робочий день строку дії попередньої ліцензії за умови сплати ліцензійного збору відповідно до вимог статті 30 цього Закону.

Розширення каналів, мереж мовлення та телемереж у межах, визначених ліцензією на мовлення Національної ради, здійснюється на підставі заяви ліцензіата на позаконкурсних засадах відповідно до Плану розвитку. Зміна територіальної категорії каналу, мережі мовлення, потребує повторного ліцензування мовлення відповідно до вимог цього Закону. Зміни умов ліцензії на мовлення при переході від аналогового до цифрового мовлення в частині змін технологічних параметрів, виду мовлення (переходу до багатоканального мовлення) та змін програмної концепції мовлення здійснюються за визначеною цим Законом процедурою переоформлення ліцензії на мовлення.

Національна рада може прийняти рішення про відмову у продовженні строку дії ліцензії на мовлення лише за умови, якщо: а) ліцензіат подав заяву на продовження строку дії ліцензії пізніше ніж за 180 днів до закінчення строку дії ліцензії; б) протягом дії ліцензії ліцензіат порушував умови ліцензії та вимоги чинного законодавства. Ці порушення повинні бути підтверджені рішеннями та санкціями Національної ради, не скасованими у визначеному законодавством порядку, або відповідними судовими рішеннями; в) ліцензіат не відповідає вимогам статті 9 «Захист інтересів держави та національного телерадіовиробництва» або частини другої статті 12 цього Закону: в Україні забороняється заснування телерадіоорганізацій: органами державної влади та органами місцевого самоврядування, якщо рішення

про їх створення або положення про них не передбачає повноважень засновувати телерадіоорганізації; юридичними особами, статутні документи яких не передбачають можливість створення телерадіоорганізацій; іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства; політичними партіями, профспілковими, релігійними організаціями та юридичними особами, яких вони заснували; громадянами, які за вироком суду відбувають покарання у місцях позбавлення волі або визнані судом недієздатними. Втім, відмову в продовженні строку дії ліцензії на мовлення можна оскаржити до суду у тримісячний термін. Організація, якій відмовлено у продовженні строку дії ліцензії на мовлення, не позбавляється права подавати заяви про видачу ліцензії і брати участь у конкурсах на отримання ліцензії на загальних підставах відповідно до вимог цього Закону.

Ліцензія на мовлення видається на строк, визначений Національною радою відповідно до заяви про видачу ліцензії, але не менш як: для ефірного мовлення та багатoprogramного мовлення в багатоканальних телемережах - на 7 років; для супутникового, проводового, кабельного мовлення - на 10 років. Після закінчення строку дії ліцензії на мовлення втрачає чинність, за винятком випадків, коли вчасно подана ліцензіатом заява про продовження дії ліцензії на мовлення не була розглянута Національною радою у визначені цим законом строки. У цих випадках ліцензія залишається чинною до прийняття Національною радою рішення про продовження дії ліцензії або про відмову у продовженні дії ліцензії відповідно до вимог цього Закону. Організація-ліцензіат має право розпочати мовлення протягом року з дня набрання ліцензією чинності. Про початок мовлення вона зобов'язана у десятиденний термін повідомити Національну раду [8, ст.43, п.1]. Ліцензія на мовлення (кабельне) видається без конкурсу на строк, визначений Національною радою, але не менш як на 10 років [9]. Після закінчення цього строку ліцензія втрачає чинність. Для продовження мовлення телерадіоорганізація повинна не менше ніж за 180 днів до закінчення строку дії ліцензії подати до Національної ради заяву на продовження ліцензії. У разі відмови у продовженні ліцензії телерадіоорганізація має право повторно отримати ліцензію в порядку, встановленому цим Законом [2, ст.17].

Таким чином, серед найболючіших проблем кабельного телебачення і телеінформаційних мереж (далі – КТТМ) можна назвати ліцензування їхньої діяльності. Зараз компанії КТТМ мають одержувати дві ліцензії – ліцензію на мовлення та ліцензію на право користування каналами мовлення; оператори кабельного телебачення мають отримати три ліцензії – на ретрансляцію телеканалів, на будівельну діяльність і на технічне обслуговування мереж у рамках промислової експлуатації. Насамперед слід зауважити, що не існує спеціального Закону, який мав би визначити всі проблемні моменти щодо діяльності кабельного телебачення в Україні. Тут треба розмежувати поняття «оператор кабельних мереж» (про проблеми ліцензування діяльності операторів кабельних мереж писав, зокрема О.Петриченко [10]) та комунальне телебачення кабельного виду мовлення. Законодавчі положення щодо кабельного телерадіомовлення не мають системного характеру й не завжди узгоджуються між собою. Тому діяльність КТТМ, у тому числі й у сфері ліцензування, в основному регулюється на основі не лише законів, а й підзаконних актів. Найбільш проблем виникає у операторів кабельних мереж стосовно ретрансляції програм, у той час як комунальне телебачення програм не ретранслює, а створює свої.

Процес документальної підготовки до ліцензування телерадіокомпанії становить складний багатоаспектний та поетапний процес, що охоплює організаційні (особливо в частині тайм-менеджменту), технічні, фінансові, законодавчо-нормативні та змістовні аспекти цієї діяльності. Це і становить основну особливість ліцензування телемовлення. На наш погляд, проблема ліцензування має бути вирішена шляхом узгодження наявних законодавчих актів, уточнення термінологічної бази. При цьому слід законодавчо визначити, що на запровадження діяльності кабельних телекомпаній має видаватись єдиний узгоджений документ (ліцензія). Вважаємо, що це сприятиме розвитку даної галузі і більш якісному наданню інформаційних послуг населенню.

Список використаних джерел

1. Про авторське і суміжні права [Електронний ресурс]: Закон України № 3792-12 [Чинний, редакція від 26.04.2017] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст.64. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

2. Про внесення змін до деяких законів України за результатами парламентських слухань «Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стан інформаційної безпеки України» [Електронний ресурс]: Закон України № 2680-14 [Чинний, редакція від 01.01.2011] // ВВР України. – 2002. – № 2. - Ст. 5. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2680-14>
3. Про захист суспільної моралі [Електронний ресурс] : Закон України № 1296-15 [Чинний, редакція від 09.12.2015] // ВВР України, 2004, № 14, ст.192. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/>
4. Про інформацію [Електронний ресурс]: Закон України № 2657-12 [Чинний, редакція від 01.01.2017] // ВВР України, 1992, № 48, ст.650. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення [Електронний ресурс]: Закон України № 538/97-вр [Чинний, редакція від 08.11.2016] // ВВР України, 1997, № 48, ст.296. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/>
6. Про радіочастотний ресурс України [Електронний ресурс]: Закон України № 1770-14 [Чинний, редакція від 28.12.2015] // ВВР України, 2000, № 36, ст. 298. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1770-14>
7. Про рекламу [Електронний ресурс]: Закони України № 270/96-вр [Чинний, редакція від 26.04.2017] / ВВР України, 1996, N 39, ст. 181. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>
8. Про телебачення і радіомовлення: Закони України № 3759-12 [Чинний, редакція від 01.01.2017] // ВВР України. – 1994. – № 10. - Ст. 43. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>
9. Положення про порядок ліцензування провайдера програмної послуги [Електронний ресурс] // Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Рішення 28.12.2011 № 2979 [Чинний, редакція від 19.12.2014]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/z0351-12>
10. Петриченко О. Ліцензування організацій кабельного мовлення. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=450>
11. Словничок юридичних термінів: навч. посіб. / уклад. В.П. Марчук. — К.: МАУП, 2003. — 128 с.

В статье анализируются особенности документационной подготовки к получению государственных лицензий на вещание украинских кабельных телестудий.

***Ключевые слова:** документация, лицензирование, Законы Украины, телевидение, коммунальные СМИ.*

In the article the features of documentation preparation to the receipt of state licenses to broadcasting of the Ukrainian cable TV studios are analysed

***Keywords:** documentation, laws of Ukraine, legal documents, television, public media.*

УДК 347.77

Н.Г. Кутузова, И.Б. Кривдина

К ВОПРОСУ О ПРАВОВЫХ АСПЕКТАХ ИНФОРМАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Рассматриваются проблемы правового регулирования информационных процессов в Украине.

***Ключевые слова:** информационная собственность, правовая защита, правовые аспекты.*

В современном мире информация является самым ценным ресурсом. Необходимость защиты информации возникла в первобытном обществе: необходимо было держать в тайне рыбные места или расположение россыпи особых камней для производства дротиков. Многое изменилось с тех пор, но осталось желание получить чужую информацию без ведома и согласия её владельцев. Особенно эта проблема актуальна в XXI веке.

Если на заре цивилизации потери племени не могли быть значительными, то в настоящее время похищенная секретная информация может повлиять на структуру экономики, производительность труда, на деятельность банковской системы страны. Через Интернет можно не только получить ценную информацию, но и свою потерять. Сейчас на долю человеческого фактора приходится около 70% утечек, а на долю технических приспособлений - 30%.

Современные технологии постоянно совершенствуются, поэтому доля завладения чужой информацией при помощи технологий будет